

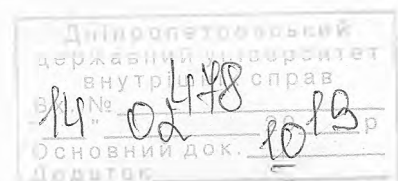
ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Собакаря Андрія Олексійовича
на дисертацію Городецької Ірини Альбінівни «Адміністративно-правове
регулювання охорони, використання і відтворення тваринного світу
України», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних
наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

В умовах погіршення стану довкілля одним із пріоритетних завдань будь-якої країни є охорона та відновлення навколишнього природного середовища, раціональне невиснажливе використання природних ресурсів. Одним із невід'ємних компонентів навколишнього природного середовища, який відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні екологічної рівноваги є тваринний світ. На сьогодні фауна України налічує понад 45 тис. видів. Основну загрозу біологічному та ландшафтному різноманіттю становить діяльність людини, яка призводить до знищення природного середовища існування флори і фауни. Втраті природних ландшафтів і середовища існування флори і фауни сприяють: надмірне сільськогосподарське освоєння території держави; осушення боліт; випалювання степів, лісові пожежі; розвиток урбанізації, забудованих територій; розвиток забудованих територій промислового призначення, та спеціальних промислових ділянок; розвиток транспортної інфраструктури; теплове, хімічне та мікробіологічне забруднення водойм; біологічне забруднення інвазійними видами (чужинці), зокрема з баластними водами; браконьєрство.

Слід констатувати, що існування чималої кількості проблем у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу зумовлене, з-поміж іншого, неналежним рівнем ефективності адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у цій галузі. До основних проблем останнього дисертантом слушно віднесено недосконалий рівень нормативно-

правової бази адміністративно-правового регулювання в розглядуваній галузі, а також недостатньо ефективну діяльність суб'єктів, зокрема, виконавчо-розпорядчих, що здійснюють державне управління та регулювання в цій галузі, у тому числі, щодо застосування і реалізації нормативно-правових актів.

Відтак, актуальність дослідження зумовлена необхідністю системного аналізу теоретичних і практичних питань адміністративно-правового регулювання в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, пошуку шляхів підвищення його ефективності, а також відсутністю спеціальних праць, які б містили комплексний підхід до проблематики адміністративно-правового регулювання в досліджуваній галузі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації І.А. Городецької, забезпечується використанням широкого спектру наукових підходів і методів пізнання складних юридичних явищ, до яких, безумовно, належить адміністративно-правове регулювання. Системний, потребовий, інструментальний, діяльнісний та інтегративний підходи є основою методологічної конструкції всієї дисертаційної роботи і визначають стратегію дослідження характеристик сутності та механізму адміністративно-правового регулювання в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження забезпечено: застосуванням комплексу наукових методів, адекватних об'єкту, предмету, меті і задачам дослідження; досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи; використанням значного обсягу праць фахівців з філософії, загальної теорії держави і права, теорії управління та адміністративного права, інших галузевих правових наук, а також галузевого національного та міжнародного законодавства; методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень.

Дисертант поставила перед собою досить важливу мету – розробка концептуальних теоретичних засад адміністративно-правового регулювання в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу в Україні, а також формулювання науково-обґрунтованих висновків і пропозицій щодо його розвитку й удосконалення. Для реалізації поставленої мети дисертантом правильно сформульовані основні задачі наукової роботи. Комплексність і системність дослідження зазначеної проблематики демонструє структура дисертації Городецької І.А. Вона репрезентує роботу дисертанта як широке та багатопланове наукове дослідження. Структурні частини дисертації поєднані загальною метою дослідження, що дало змогу послідовно вирішити поставлені автором завдання.

Про належний ступінь обґрунтованості та достовірності одержаних наукових результатів свідчить і те, що вони були впроваджені у наукову, правотворчу, практичну діяльність, а також у освітній процес.

Наукова новизна одержаних результатів визначається як сучасною постановкою проблеми, так і застосуванням відповідного теоретико-методологічного апарату та практики реалізації норм чинного адміністративного законодавства. Робота є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексним науковим дослідженням теоретичних та практичних проблем адміністративно-правового регулювання в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу в Україні.

З урахуванням сучасних підходів, наявних у юридичній науці, зокрема, системного, потребового, інструментального, діяльнісного, інтегративного та ін., І.А. Городецька формулює основні параметри проблеми, яка вирішується у дисертаційній роботі, та концептуальні засади її розв'язання, а також спрямовує одержані результати на підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу в Україні.

Автором сформульовано окремі нові концептуальні положення та висновки, які відповідають змістовним ознакам новизни (с. 5-8, 21-31 автореф., с. 7-12 дис.).

На особливе схвалення заслуговує глибокий аналіз проблем, пов'язаних із дослідженням сутності адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. При з'ясуванні останньої, цілком виправданим є те, що автор використовує дослідницький потребовий підхід, який є незамінним інструментом виявлення сутності тих чи інших явищ правової дійсності, і, реалізація якого потребувала від дисертанта вирішення низки завдань. Зокрема, автором: було доведено, що саме мета, задля якої здійснюється правове регулювання певних суспільних відносин, є тим системоутворюючим чинником, який обумовлює *особливу комбінацію* суб'єктів, засобів, методів, реалізації процесу й інших аспектів правового регулювання, завдяки якій забезпечується його ефективність; визначено потребові проблеми адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу в контексті виконання Стратегії державної екологічної політики України на період до 2020 року, а також основні потреби суб'єктів цих відносин, які можливо та необхідно задовольнити завдяки юридичному інструментарію адміністративно-правового регулювання; визначено мету правового регулювання суспільних відносин у досліджуваній галузі та мету адміністративно-правового регулювання. Як наслідок, сформульовано висновок щодо розуміння сутності явища, яке становить предмет даного дисертаційного дослідження (с. 65). Крім того, автором визначено ознаки, притаманні адміністративно-правовому регулюванню суспільних відносин у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу та сформульовано поняття останнього (с. 71).

Значний інтерес представляє другий розділ, в якому на особливу увагу заслуговують висновки автора щодо механізму адміністративно-правового

регулювання відносин у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу (с. 86-87), усебічно охарактеризовано основні складові останнього – адміністративно-правові норми, адміністративні правовідносини, акти реалізації прав і обов'язків. Зокрема, визначено особливості та сформульовано поняття адміністративно-правових норм, що регулюють відносини у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, адміністративних правовідносин у цій галузі, здійснено їх класифікацію. Науковою новизною відзначаються висновки автора щодо функціонального призначення останніх у механізмі адміністративно-правового регулювання в досліджуваній галузі (с. 112-113).

Позитивної оцінки заслуговує проведений дисертантом аналіз повноважень і компетенції суб'єктів адміністративно-правового регулювання в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, що уможливило виявлення низки проблем, які вказують на низьку ефективність системи державного (публічного) управління та регулювання в цій галузі й необхідність її вдосконалення (с. 139-140).

У роботі вдосконалено положення щодо розуміння змісту державного контролю в галузі охорони використання і відтворення тваринного світу, який пропонується розглядати як: складову системи державного контролю в сфері охорони навколишнього природного середовища; інструмент реалізації національної екологічної політики; функцію (напрям) державного управління у розглядуваній галузі, що полягає в оцінюванні правомірності діяльності підконтрольних суб'єктів; діяльність уповноважених законом суб'єктів публічної влади, спрямовану на забезпечення додержання всіма учасниками суспільних відносин у цій галузі вимог відповідного законодавства, попередження, своєчасне виявлення правопорушень і вжиття заходів щодо їх усунення (с. 177-178). Визначено основні групи причини, що призвели до проблеми незадовільного рівня здійснення державного контролю та моніторингу в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу,

а також запропоновано напрями підвищення ефективності здійснення державного контролю в цій галузі (с. 196-197).

Крім того, на основі аналізу наукових підходів до розуміння адміністративного примусу, його характерних ознак, а також чинного законодавства, яким регламентовано застосування заходів адміністративного примусу в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, сформульовано поняття та визначені особливості останнього (с. 219-220). З огляду на відсутність у законодавстві та наукових джерелах єдиного переліку заходів адміністративного попередження та заходів адміністративного припинення в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, на особливе схвалення заслуговує їх авторська систематизація, здійснена на основі аналізу численних нормативно-правових актів.

У дисертації дістали подальшого розвитку наукові положення щодо поняття й особливостей адміністративної відповідальності у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.

Безсумнівним досягненням цієї роботи є здійснений ґрунтовний аналіз адміністративно-правового регулювання в Республіці Білорусь, Республіці Казахстан, Республіці Молдова, внаслідок чого, автором, сформульовано низку висновків у яких конкретизовано позитивні аспекти досвіду Республіки Білорусь (с. 298-299) та Республіки Казахстан (с. 310) щодо адміністративно-правового регулювання в галузі охорони й використання тваринного світу, які слід враховувати в процесі пошуку шляхів удосконалення такого регулювання в Україні, а також низку існуючих проблем та позитивних тенденцій притаманних адміністративно-правовому регулюванню в умовах реформаційних процесів, спрямованих на зміцнення інституційного потенціалу у відповідній сфері в Республіці Молдова (с. 322-323).

Важливе практичне значення має те, що автором, були запропоновані концептуальні напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу в

Україні (с. 326), окреслено коло основних проблем, що їх детермінують та визначено можливі шляхи реалізації цих напрямів (с. 328, 335-336, 341).

Також, автором сформульовано ряд положень щодо внесення змін і доповнень до низки нормативно-правових актів, якими регулюються суспільні відносини у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу (с. 37, 137, 286-287).

Зазначені положення дисертаційного дослідження містять елементи новизни, і, без сумніву, є внеском у адміністративно-правову доктрину.

У дисертації сформульовано також низку інших положень та висновків, які представляють цінність для сучасної юридичної науки та практики.

Наукова і практична цінність отриманих результатів.

Дисертація І. А. Городецької є самостійною, достатньо аргументованою, комплексною роботою, науково-теоретичний та прикладний рівень якої відповідає вимогам до докторських дисертацій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертаційному дослідженні положення, зроблені узагальнення, висновки та пропозиції можуть бути використані у науковій діяльності – як підґрунтя для подальших наукових досліджень із відповідної проблематики; правотворчій діяльності – з метою вдосконалення нормативно-правових актів з питань охорони та використання природних ресурсів; практичній діяльності – для покращення діяльності суб'єктів, що здійснюють управління та регулювання в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу; освітньому процесі – при викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративна відповідальність», «Екологічне право» та підготовці відповідних навчально-методичних матеріалів.

Повнота викладу результатів дослідження у публікаціях. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, достатньо

повно презентовано в опублікованих дисертантом наукових статтях та тезах доповідей, оприлюднено на науково-практичних конференціях. Монографія І.А. Городецької «Адміністративно-правове регулювання в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу в Україні: теоретико-правові проблеми» відображає узагальнені результати наукових досліджень дисертанта та містить опубліковані раніше у наукових фахових виданнях України та інших держав напрацювання за темою дисертації.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Позитивно оцінюючи проведену здобувачем роботу, все ж слід відзначити, що деякі її положення потребують додаткової аргументації та уточнень:

1. У підрозділі 2.1 використання інструментального підходу до дослідження механізму адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу дозволило автору визначити останній як «...комплекс адміністративно-правових засобів, за допомогою яких забезпечується функціонування адміністративно-правового регулювання цих відносин відповідно до цілей (мети) останнього, які (цілі) становлять змістовну ознаку цього механізму, тоді як його основні складові частини (адміністративно-правові норми, адміністративні правовідносини, акти реалізації прав і обов'язків) у поєднанні з іншими, кількісний склад яких варіативний, – формальну ознаку» (с. 87). Остання частина цього формулювання потребує додаткового пояснення здобувача.

2. У підрозділі 3.1 «Державний контроль у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу: сучасний стан і перспективи реформування» для чіткого уявлення про процес реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного

середовища, дисертантом здійснюється аналіз правових актів щодо його впровадження та реалізації, розглядається хронологія структурних і функціональних змін цієї системи (с. 193-196). Разом із тим, хотілося б почути думку автора щодо доцільності створення нового інтегрованого державного органу – Державної природоохоронної служби.

3. Автором, з метою забезпечення ефективного екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон, удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері екологічної безпеки та захисту навколишнього природного середовища, пропонується затвердити Положення про екологічний контроль у пунктах пропуску через державний кордон та в зонах митного контролю на митній території України (с. 263). Слід зауважити, що у лютому 2018 р. на офіційному веб-сайті Державної екологічної інспекції вже було оприлюднено проект наказу Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Положення про екологічний та радіологічний (радіаційний) контроль товарів і транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон та в зонах митного контролю на митній території України».

4. У підрозділі 2.3 дисертанткою висувається слушна теза про те, що «підвищення ефективності роботи місцевих рад у досліджуваній галузі шляхом розширення й удосконалення їхніх повноважень і встановлення відповідальності посадовців за невиконання місцевих екологічних програм – важливі фактори забезпечення дієвого механізму охорони природного середовища на відповідних територіях і реалізації надзвичайно важливої в сучасних умовах розвитку демократичного суспільства ідеї децентралізації» (с. 140), але, при цьому, питання щодо розширення таких повноважень не отримало подальшого розвитку у дисертації.

5. Дисертанту необхідно було б посилити характеристику актуальності теми дослідження шляхом наведення статистичних даних даної тематики. Також вважаємо, що роботу удосконалили б приклади судової практики з означеного питання.

Разом із тим, зазначені недоліки і дискусійні положення не мають принципового характеру та не можуть істотно знизити загальну позитивну оцінку дисертації.

Загальний висновок – дисертація Городецької Ірини Альбінівни «Адміністративно-правове регулювання охорони, використання і відтворення тваринного світу України» є завершеною науковою працею, в якій отримано ряд нових науково обґрунтованих теоретичних результатів, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему формування концептуальних теоретичних засад адміністративно-правового регулювання в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу в Україні та має істотне значення для науки адміністративного права. Вона відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок присудження наукових ступенів» від 24 липня 2013 року № 567 щодо докторських дисертацій, а її автор – Городецька Ірина Альбінівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
**професор кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

А. О. Собакарь

